

Синекоп О. С., Коломиец С. С. СОДЕРЖАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКО-СТРАТЕГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ДОКТОРОВ ФИЛОСОФИИ (PhD)

Рассмотрена проблема определения содержания исследовательско-стратегической компетентности будущих докторов философии (PhD); обобщен опыт ученых об исследовательской компетентности; очерчены составляющие ее содержания; детализированы когнитивные стратегии; уточнены метакогнитивные стратегии; выделены коммуникативные стратегии; представлено определение стратегии исследовательского самосовершенствования и детализирована ее сущность.

Ключевые слова: доктор философии (PhD); исследовательско-стратегическая компетентность; когнитивные стратегии; метакогнитивные стратегии; содержание; стратегии исследовательского самосовершенствования.

Synekop O., Kolomiyets S. RESEARCH AND STRATEGIC COMPETENCE CONTENTS OF THE FUTURE DOCTOR OF PHILOSOPHY (PhD)

The problem of the research and strategic competence contents of the future Doctors of philosophy (PhD) is determined. The experience of scientists about research competence is generalized; the components of the mentioned competence contents (the ability, knowledge and skills) are outlined. For realization of the research the key strategies such as cognitive, metacognitive and communicative are outlined. Cognitive strategies include the search of information, material selection, analysis and processing, content presentation of the research. The search of information is necessary for defining the topic of the research, studying and selection of information (electronic and paper) connected with the problem. The strategy of information analysis is based on practical necessity and importance, authenticity and completeness, relevance and compliance of information with contemporary trends in science. The strategy of information processing includes the following strategies: noting, schematization, condensation, summarizing, synthesis, reasoning, clustering, classification, specification, comparison, abstracting, generalization, systematization. The strategy of research content presentation contains such strategies as inductive, deductive, spiral, comparative and chronological. Metacognitive strategies that include planning, organizing and managing the process of research, monitoring, self-control and self-assessment of research results are specified. Communicative strategies realize the intentions of the speaker in a given communicative situation. The research self-perfection strategy is considered as the ability to develop the research and cognitive style, using both direct and indirect strategies to achieve academic, professional and personal goals. The essence of research self-perfection strategy is detailed.

Keywords: cognitive strategies; contents; Doctor of Philosophy (PhD); metacognitive strategies; research and strategic competence; self-improvement-research strategy.

Рецензенти

Чернуха Н. М. – д. пед. н., проф.,

Демиденко О. П. – к. пед. н.,

Литовченко І. М. – к. пед. н., доц.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2015

Прийнято до друку 26.03.2015

УДК 378.011.3

Л. Г. Масімова

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦЯ З ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ У ПРОЦЕСІ РОБОТИ НАД ВІЗУАЛЬНИМ ТЕКСТОМ МАС-МЕДІА

Розглядаються особливості формування професійних компетентностей фахівця з видавничої справи та редагування в процесі роботи над візуальним медіатекстом. Актуальна мета роботи реалізується через аналіз професійних компетентностей та опис засобів їх формування. Запропонована система методичних засобів формування професійних компетентностей, з одного боку, спирається на сутнісну характеристику візуального медіатексту та основні етапи його творення, а з другого – дозволяє формувати творчий досвід майбутнього фахівця з урахуванням його індивідуальності. Перспективним є подальший опис і систематизація прийомів освітніх технологій в сфері візуальної комунікації з метою створення банку ідей.

Ключові слова: візуальна медіаграмотність; візуальний медіатекст; методичні прийоми; професійні компетентності; фахівець з видавничої справи та редагування.

Вступ. Сьогодні відсоток візуальної інформації розширюється також і жанрова палітра текстів мас-медіа. Виникають нові жанри візуальних текстів, в засобах масової комунікації збільшується, медіа.

змінюється їх функціональне призначення. З ілюстративних матеріалів візуальні медіатексти перетворюються на самостійні повідомлення. Проблема створення якісного візуального контенту є найважливішим завданням для сучасного журналіста та редактора. Отже, оволодіння методикою роботи над візуальним текстом мас-медіа є актуальним завданням підготовки фахівців у сфері соціальних комунікацій, сутністним змістом формування професійних компетентностей видавця та редактора.

Мета роботи: проаналізувати особливості формування професійних компетентностей фахівця з видавничої справи та редагування в процесі роботи над візуальним текстом мас-медіа.

Поставлена мета дослідження передбачає **такі завдання:**

- виявити професійні компетентності, які необхідні в процесі роботи над візуальним текстом мас-медіа;
- описати методичні прийоми формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Формування професійних компетентностей майбутнього фахівця з видавничої справи та редагування. Тема формування професійних компетентностей майбутнього фахівця з видавничої справи та редагування є в центрі уваги українських дослідників Билини Ю., Відоменко Д., Соляник А. (Билина Ю. Л., 2014, с. 40-46.; Билина Ю., 2013, с. 6-8; Відоменко Д. Д., 2014, с. 100-108; Соляник А. А., 2011, с. 116-125). Однак, такий аспект цієї теми, як формування професійних компетентностей, пов'язаних з візуальним текстом мас-медіа, залишається поза увагою науковців. Очевидно, це пов'язано з тим, що сам феномен візуального медіатексту не достатньо досліджений в сфері соціальних комунікацій. Відповідно, в професійних стандартах не були введені компетентності візуальної медіаграмотності.

Сьогодні, коли в медіаконтенті переважають зображальні тексти, дослідження засобів формування компетентностей, які надавали б можливість грамотно обробляти, створювати та інтерпретувати візуальну інформацію, є першочерговим завданням. «Компетентність — це вміння співробітника мобілізувати свої знання, прийняти оптимальне рішення в нестандартній виробничій ситуації. Перехід від знанневоорієнтованого до компетентнісного підходу передбачає якісно новий рівень сприйняття особистістю дійсності, її готовність до самореалізації на основі системи цінностей полікультурного, толерантного, гуманістичного інформаційного суспільства» (Соляник А. А., 2011, с. 116-125).

Формування професійних компетентностей фахівця з видавничої справи та редагування повинні спиратися на такі інструментальні компетентності, як базові знання про візуальну мову як засіб комунікації та спеціалізовано-професійні компетенції

– базові знання архітектоники візуального тексту. Інструментальні компетенції пов'язані з усвідомленням знакової природи візуального тексту мас-медіа. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Текстознавство» спрямоване на формування базових знань візуальної мови мас-медіа дійних повідомлень. Студентам пропонується створити семіотичний словник візуальних термінів. За допомогою анкетування потрібно зібрати матеріал та створити семіотичний словник візуальних символів та стереотипів (не менше 30 позицій). Пропонується також надати вербальне тлумачення візуальним образам.

Формування професійних компетентностей, необхідних для створення, аналізу та редагування візуального тексту, має починатися з усвідомлення функціональних і структурних характеристик візуального медіатексту. Студент повинен чітко розуміти, що мета будь-якого медіатексту – донести нову, актуальну інформацію, на відміну від художнього тексту, де головним є отримання естетичного задоволення від витвору мистецтва. Отже візуальний текст повинен дозволяти зчитувати інформацію, пропонувати матеріал для аналітичного осмислення подій. Також професійні компетентності повинні залучати та розвивати візуальні компетентності особистості, яка базується на:

1. вмінні перевести візуальні образи у вербальну мову;
2. вмінні створити на основі зображення вербальний текст;
3. розумінні символічної природи візуального образу;
4. знанні загальнолюдських і національних візуальних стереотипних образах-символів;
5. обізнаності з візуальними жанрами сучасного медіаконтенту;
6. трактуванні смислового навантаження композиції;
7. розробці комунікативних ідей;
8. створенні власної візуальної інформації;
9. вмінні мотивувати доречність форми подачі інформації (Масімова Л. Г., 2013, с. 172-176).

Методичні прийоми під час роботи з візуальним текстом для формування професійних компетентностей. У методичному підході під час роботи з візуальним текстом для формування професійних компетентностей можна умовно виокремити два складника: 1) процес створення тексту, і 2) процес редагування. Кожний складник має свою специфіку, яку необхідно враховувати під час формування навчальних завдань.

Процес створення візуального тексту має наступні етапи: задуму; планування; реалізація задуму (створення самого тексту) і, нарешті, етап саморедагування.

«Ефективність процесу навчання залежить від рівня його оптимізації, тобто застосування найбільш доцільних методів і засобів для досягнен-

ня кращих результатів» (Цехмістрова Г. С., 2002, с. 8). Медіатекст – це результат колективної роботи. Фахові компетентностей редактора та журналіста пов'язані з вмінням працювати в команді, тому доцільно пропонувати групові та командні завдання.

Для того, щоб відпрацювати навички, необхідні на перших етапах роботи над візуальним текстом, можна використовувати такі завдання:

1. Індивідуальне завдання. Наприклад, сформулювати творче завдання для фотографа (карикатуриста, художника тощо) або вербально сформулювати ідею зображення.

2. Робота в міні-групі над створенням обкладинки журналу. Пропонується журнал, де відсутня обкладинка. Етапи роботи:

- визначити типологію журналу;
- сформулювати тему номеру журналу;
- охарактеризувати стильове оформлення журналу;

• з урахуванням попередніх характеристик видання сформулювати ідею обкладинки;

- продумати композицію зображення;
- створити обкладинку;
- презентувати результат роботи, обґрунтувати дизайн обкладинки.

3. Ділова гра. Наприклад, ділова гра на тему «Створення логотипу видання (видавництва)».

«Основна цінність ділової гри як технології полягає в тому, що вона сприяє здійсненню практичної спрямованості навчання, створює передумови для успішного оволодіння вибраною спеціальністю і максимального наближення учбового процесу до реальної дійсності» (Зайчук Г., 2010, с.167). На першому етапі гри розробляються питання для бриф-версії логотипу. Мета – врахувати всі особливості логотипу на етапі задуму. Можливі запитання для брифу:

- Яка провідна функція логотипу вашого видання (видавництва)?
- Загальний опис стилю логотипу.
- Корольова гамма логотипу.
- Слоган або девіз у складі логотипу.
- Носії, на яких планується використовувати логотип.
- Яким чином видання (видавництво) відрізняється від своїх конкурентів?
- Які ознаки видання (видавництва) потрібно відобразити в логотипі?
- Яке повідомлення необхідно донести до цільової аудиторії?

На другому етапі відбувається процес створення логотипу. На третьому – презентація та інтерпретація логотипу. Зазначаються промозаходи, де активно використовуватиметься логотип видання (видавництва).

Етап планування передбачає роботу над композицією візуального медіатексту. Майбутні фахівці повинні врахувати жанр зображення, продумати відповідність жанру засобам вираження,

оволодіти інструментами створення візуальних тропів медіатексту. Для індивідуальних завдань корисно використовувати такі форми роботи: створити текстівку до фото, написати сатиричний коментар до зображення, написати оповідь на основі візуального тексту, створити комікси, фотокомікси тощо.

Комплексне завдання для роботи в мінігрупах може бути таким: створити фото-репортаж на тему «Один день із життя студента». На підготовчому етапі слід перевірити готовність обладнання, визначити ідею майбутнього репортажу, продумати сюжет твору, визначити головного героя. На другому етапі необхідно реалізувати задум – відзняти матеріал. На заключному етапі потрібно відібрати знакові фото для кожного етапу розвитку сюжету (зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка), написати текстівку до фото, презентувати результати виконаної роботи.

Для майбутнього редактора важливою компетенцією є вміння інтерпретувати повідомлення. Отже, фахівець повинен не тільки знати процес творення візуального медіатексту, але й розуміти нюанси процесу прочитання такого тексту. Методика редагування тексту з позиції читача допоможе уникнути комунікативної невдачі між автором візуального повідомлення та його аудиторією. Редактор повинен перевірити, чи здатен читач осягнути зміст візуального медіатексту у разі, якщо він не може прочитати візуальні тропи цього тексту.

Висновки. Формування професійних компетентностей фахівця з видавничої справи та редагування повинні спиратися на такі інструментальні компетентності, як базові знання про візуальну мову як засіб комунікації. На загальнопрофесійному рівні необхідно формувати такі компетентності, як креативність візуального мислення в процесі обробки інформації, вміння ефективно використовувати смисловий та емоційний потенціал візуального тексту масмедіа. На спеціалізовано-професійному рівні – базові знання архітектоніки візуального тексту, знання специфіки різних жанрів візуальних медіатекстів, знання прийомів редагування візуального тексту.

Формування творчого досвіду професійної діяльності видавців і редакторів повинні відбуватися з використанням інтерактивних освітніх технологій в поєднанні з індивідуальними та груповими завданнями, таких як робота над конкретними проектами, ділові ігри, комплексні завдання тощо. Запропоновані завдання активізують і урізноманітнюють форми та методи роботи на практичних і лабораторних заняттях з фахових дисциплін з видавничої справи та редагування. Опис та систематизація методичного інструментарію з метою створення банку ідей для ефективного формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування є актуальним завданням для подальших наукових розвідок.

Література

1. **Билина Ю. Л.** Формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців видавничої справи та редагування за допомогою інтерактивного методу навчання CASE-STUDY [Електронний ресурс] / Ю. Л. Билина // Інженерні та освітні технології в електротехнічних і комп'ютерних системах . – 2013. – № 4. – С. 40-46. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/itot_2013_4_7.pdf
2. **Билина Ю.** Особливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців видавничої справи та редагування [Електронний ресурс] / Ю. Билина // Імідж сучасного педагога . – 2013. – № 10. – С. 6-8.
3. **Відоменко Д. Д.** Сутність професійної компетентності майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування [Електронний ресурс] / Д. Д. Відоменко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах . – 2014. – Вип. 34. – С. 100-106. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pfto_2014_34_16.pdf
4. **Зайчук Г.** Педагогічні технології як засіб формування професійних компетенцій майбутніх фахівців туристичної галузі [Електронний ресурс] / Г. Зайчук // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка . – 2010. – № 1. – С. 166-168. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKPI_fpp_2010_1_29.pdf
5. **Масімова Л. Г.** Візуальна грамотність в системі медіаосвіти / Л. Г. Масімова // Ученые записки Таврического нац. у-та им. В. И. Вернадского. – 2013. – Т. 26 (65). – С. 172-176.
6. **Соляник А. А.** Підготовка фахівців для книжкової галузі України: традиції та новації [Електронний ресурс] / А. А. Соляник // Вісник Харківської державної академії культури . – 2011. – Вип. 32. – С. 116-125. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/hak_2011_32_13.pdf
7. **Цехмістрова Г. С.** Діагностика ефективності навчального процесу у вищих навчальних закладах: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Г. С. Цехмістрова ; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2002. – 20 с. – укр.

References

1. **Vulyna Yu. L.** (2013). Formation of informational competency of future specialists in publishing and editing using interactive teaching method CASE-STUDY. Inzhenerni ta osvitni tehnologii v elektrotehnichnyh i kompyuternyh systemah , 4, 40-46. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/itot_2013_4_7.pdf (in Ukrainian).
2. **Vulyna Yu. L.** (2014). Features of formation of professional competency of future specialists in publishing and editing. Imidzh suchasnoho pedagoga, 10, 6-8 (in Ukrainian).
3. **Vidomenko D. D.** (2014). Essence of professional competency of future specialists in publishing and editing. Pedagogika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyschii i zagalnoosvitniy shkolah , 34, 100-106. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pfto_2014_34_16.pdf (in Ukrainian).
4. **Zaychuk G.** (2013). Pedagogical technologies as a means of formation of professional competencies of future specialists in the sphere of tourism. Visnyk Natsionalnogo tehnicnogo universytetu Ukrayiny «Kyivskiy politehnicniy instytut». Philosophia. Psychologia. Pedagogika, 1, 166-168. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKPI_fpp_2010_1_29.pdf (in Ukrainian).
5. **Masimova L. G.** (2013). Visual literacy in the system of media education. Uchonyie zapiski Tavricheskogo nats. u-ta im. V. I. Vernadskogo, 26 (65), 172–176 (in Ukrainian).
6. **Solyanyk A. A.** (2011). Preparation of specialists for the book industry of Ukraine: traditions and innovations Visnyk Kharkivskoyi derzhavnoyi akademii kultury , 32, 116-125. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/hak_2011_32_13.pdf (in Ukrainian).
7. **Tsehmistrova G. S.** (2002). Diagnostics of efficiency of teaching process in institutions of higher education. Extended abstract of candidate's thesis. Sumy: SumSU (in Ukrainian).

Масімова Л. Г. ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СПЕЦИАЛИСТА ПО ИЗДАТЕЛЬСКОМУ ДЕЛУ И РЕДАКТИРОВАНИЮ В ПРОЦЕССЕ РАБОТЫ НАД ВИЗУАЛЬНЫМ ТЕКСТОМ МАСС-МЕДИА

Рассматриваются особенности формирования профессиональных компетентностей специалиста по издательскому делу и редактированию в процессе работы над визуальным медиатекстом. Актуальная цель работы реализуется посредством анализа профессиональных компетентностей и описанию способов их формирования. Предложенная система методических приемов формирования профессиональных компетентностей с одной стороны учитывает сущностные особенности визуального медиатекста и основные этапы его создания, с другой стороны – позволяет формировать творческий опыт будущего специалиста с учётом его индивидуальности. Перспективным является дальнейшее описание и систематизация приемов образовательных технологий в сфере визуальной коммуникации с целью создания банка идей.

Ключевые слова: визуальная медиаграмотность; визуальный медиатекст; методические приёмы; профессиональные компетенции; специалист по издательскому делу и редактированию.

Masimova L. FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF A SPECIALIST IN PUBLISHING AND EDITING DURING A WORK WITH A VISUAL MASS-MEDIA TEXT

The article considers the features of formation of professional competencies of a specialist in publishing and editing during a work with a visual media text. The actual purpose of the current work is realized by means of analysis of professional competencies and description of methods of their formation. The paper justifies necessity of forming such instrumental competencies of a specialist in publishing and editing: basic knowledge about visual language as means of communication; common professional – creativeness of visual thinking in the process of information conditioning, skills in effective use of notional and emotional potential of visual mass media text; special professional – basic knowledge in architectonics of visual text, knowledge in specifics of different visual media text genres, knowledge of approaches in visual text editing. The proposed system of teaching methods of formation of professional competencies, on the one hand, takes into account the essential features of the visual media text and the main stages of its creation and, on the other hand, allows one to create professional creative experience of the future, taking into account his or her identity. It is seen perspective to continue description and systematization of methods of educational technology in the field of visual communication in order to create a bank of ideas.

Keywords: *methodological tools; professional competencies; specialist in publishing and editing; visual media literacy; visual media text.*

Рецензенти

Бондарева О. В. – д. філ. н., проф.

Курбан. О. В. – к. пед. н., доц.

Стаття надійшла до редакції 06.03.2015

Прийнято до друку 26.03.2015

УДК 37.02 + 374

С. М. Бабійчук

**МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ**

Сучасна освіта ґрунтується на практичному використанні знань, одним з компонентів якого є формування в учнів певної компетентності. Вивчення основ геоінформаційних систем у старших класах ґрунтується на формуванні в учнів геоінформаційної компетентності. Формування геоінформаційної компетентності старшокласників зображено у вигляді педагогічної моделі. Означення цього поняття багатогранне оскільки містить комплекс компетентцій, які повинні формуватися в учня.

Ключові слова: *геоінформаційна компетентність; геоінформаційна система; компетентність; компетентність; модель; старшокласники.*

Вступ. У статті 4 закону України «Про освіту» зазначається, що «Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку» (Закон України про освіту, ст. 4). Переважна більшість педагогів-науковців і освітян-практиків переконані, що підготовка фахівців у будь-якій сфері повинна здійснюватися на новій концептуальній основі в рамках компетентнісного підходу. Як свідчать наші дослідження, вітчизняні вчені вважають, що компетентність у навчанні набуває молода людина не лише під час вивчення якогось навчального предмета чи групи предметів, а й за допомогою позашкільної освіти. Дослідна діяльність старшокласників забезпечує умови впливу на його розвиток, детальніше знайомство з навколишнім середовищем, дозволяє виробляти свою поведінку, волю, характер, ставлення та оцінювання (Бібік Н. М., 2008, с. 205-230).

Дослідження філософів та соціологів указують на те, що географічна інформація в сучасному

суспільстві вже не тільки присутня і пронизує собою всю інформаційну сферу людства, а й поступово стає її основою, фундаментом.

Геоінформаційна компетентність учнів старшої школи набуває все більшої актуальності у світі, оскільки, курси геоінформаційних систем (ГІС) у більшості високо розвинутих країн світу є обов'язковими у шкільній програмі та по-друге – територіально-просторова орієнтація молодих людей у світі є одним з найважливіших факторів їх мобільності (The new ArcGIS).

Еволюція географічної науки просувається в бік інформатизації, тому сучасна освіта повинна бути спроєктована у напрямку формування в учнів геоінформаційної компетентності, задля їх адаптації до сучасних умов життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомий російський учений-педагог Г. Селевко підкреслює, що компетентності – це життєвий досвід (вітагенна інформація), що став набуттям особистості, відкладається в резервах довготривалої